

GLAS MALOG PUKA

GLASILO SOCIJALNE DEMOKRACIJE U DALMACIJI.

Izlazi svakog petka. — Godišnja cijena za zemlju poštom Kr. 5, Van države Kr. 6 — Pojedini broj 6 para. — Rukopisi se ne vraćaju, a neplaćena pisma ne primaju se

Nakladnik, izdavatelj i odgovorni urednik F. Pasinovich. — Splitska Društvena Tiskara

Razbojnik kao knjaz Crne-Gore.

Prenosimo u cjelini od drugarskog lista „Arbeiter Zeitung“, iz Beča, o strahovitim zločinima vladavine Nikole Cetinjskoga, prigodom njegovog jubileja:

Kad je došao na vladu, knez Nikola bio je siromah. Ali u toku pedeset godina svoje vlade knez se prekomjerno obogatio. Evo izvora njegovog bogatstva:

1. po ugovoru s knezom Mihajlom primao je od Srbije novac za Crnu Goru, međutim on je novac zadržavao za sebe lično.

2. Za vrijeme srpsko-turskog rata primio je pomoć od Srbije, i to je uzeo za sebe.

3. Devet milijona rubalja primio je od Rusije za ustanike Hercegovacke, zatim 12 brodova žita, odjela i drugih potreba. Od toga nije dao ništa ni ustašima ni vojsci crnogorskoj, koja se borila o svom kruhu.

4. Kad je trebalo da Hercegovci kod Prebinja polože oružje i da se prizna okupacija austrijske vojske knez je za umirenje ustaša dobio od Austrije 2 milijuna forinti, i to je strpao u svoj žep.

5. Kad je 1882. bio Krivošijski ustanak, knez je pomogao Austriji da uguši ustanak spriječio je bjegstvo ustaša u Crnu Goru i zato je dobio od Austrije jedan milijun forinti,

Poslije Berlinskog kongresa, a po ugovoru između Rusije, Austrije i Crne Gore, knez je primao od Rusije i Austrije novčanu pomoć za ustaše iz Nevesinjske Bune. Ali sve je to knez za sebe zadržavao, a vodje i ustaše potucali se od nemila do nedraga.

7. U beranskoj nahiji 1897., knez je pokušao dić ustanak, a kad je Turska ugušila ustanak, knez je tražio za postradale Berance pomoć i dobio je 40 hiljada turskih lira, ali od te sume ni marjaša nije dao postradanim.

8. Kad je obnovio prijateljstvo s Turskom, pod uslovom da Beranci neće upadati u Tursku, dobio je od Turske stalnu plaću velikog vezira, koju je primao sve do zbacivanja Abdul Hamida.

9. Kad je knez Nikola ženio svoga sina 1899. god. sultan Abdul Hamid dao mu je jedan milion franaka, kao pozajmicu. A poslije izvjesnog vremena knez se odrekao da pomaže srpske zahtjeve u Macedoniji i odrekao se svojih prava, ranije dobivenih da postavi svoje konzule u Prizrenu i Prištinu, pod uslovom, da mu Turska oprostí onaj milijon franaka pozajmice. Turska je i oprostila taj dug kneza, ali taj milijon ipak tereti dugom državnu kasu.

10. Kad je 1896. god. uveden stalni kadar u Crnoj Gori, Rusija je odredila stalnu pomoć za crnogorsku vojsku.

Tu pomoć i danas prima knez Nikola lično za sebe, a crnogorsku vojsku i dalje izdržava Crna Gora.

11. Municiju i ostale vojne potrebe Rusija poklanja Crnoj Gori, i knez Nikola sve to prodaje vojnicima crnogorskim. Tako postupa sa žitom, brašnom, odijelom i ostalim

12. Kad je uveden monopol duhana prije 7 godina u Crnoj gori od nekih talijanskih kapitalista, knez je primao pol milijuna bakšiša, i postao najglavniji akcionar u tom društvu, kojemu Crna Gora garantuje odredjeni prihod.

13. Knez ima za sebe i svoje sinove u Crnoj Gori 9 dvorova i 14 spahiluka, koji predstavljaju vrijednost petinu cjelokupnog državnog i narodnog crnogorskog imanja.

Najbolje fabrike, livade, šume, zabrani, mlinovi, vodenice, jezera, dućani — i sve što je u Crnoj Gori najbolje to je kneževa svojina. Najgore i najjadnije šta je, to je narodno.

14. Od državnog bužeta, koji iznosi 2 milijuna dinara, utrošeno je u prošloj godini 800 hiljada dinara „na spasavanje dinastije“ i to pod rukovodstvom kneževim.

15. Iz novog zajma od 6 miliona, koji Crna Gora zaključuje u Londonu, ima da se dade knezu Nikoli 2 milijuna dinara, što mu ko bajagi Crna Gora duguje.

16. Knez je zaključio tajnu konvenciju sa Austrijom još prije aneksije Bosne. o tome da Austrija njemu osigura prijesto i dinastiju, a da se neće mješati u Bosnu i Hercegovinu, i za to je dobijao 50 hiljada kruna apanaže od cara austrijskog, a ta mu je apanaža povećana na 200 hiljada kruna, i to još i danas prima.

Knez je denuncirao i prodao Austriji Srbe u veleizdajničkoj parnici u Zagrebu. Knez plaća poznatog špijuna Nastića. Knez je udesio sam aferu s bombama na Cetinju, da bi mogao da zatvori cijelu vladu i razjuri skupštinu. Uvijek se stavlja na raspolaganje austrijskim vlastima, kad treba goniti Srbe.

Knez ima danas narodnu skupštinu, ali u njoj nema gotovo ni jednog poslanika ni ministra, koji nije osudjivan za ubojstva, kradje, prevare, utaje, falsifikovanja i t. d.

U svima ostalim granama javnog života vlada najveći jad i pokor.

Eto otkud knezu Nikoli novaca preko 30 milijona gotovine. Eto kakav je to krasan Srbin.

Ovi podaci jasno pokazuju, da je crnogorski knjaz najveći narodni krvopija, kome ravnog nema u svjetskoj historiji. Ove i još mnoge druge podatke napisao je u bečkoj

drugarskoj „Arbeiter Zeitung“ drug Triša Kaclerović, poslanik u srpskoj skupštini.

Za koji dan će taj krvoluk slaviti 50 godišnjicu svoje krvave vladavine te stoga prenosimo taj izvadak, „da se čuje i drugo zvono“, kako bi reklo „Jedinstvo“.

Ne zaboravite drugovi, da svuda, bilo na skupštinama, bilo na ulici ili u radionici agitirate za naše radničko glasilo „GLAS MALOG PUKA“.

U smradnoj ulici.

Bilo je krasno jutro puno sunca, svježine i vedrine.

Biti će bilo deset sati u jutro.

Bačvasti gazda Mate, debeli posjednik, inače dobar patriot, koji više na tudjince, a rado „radi“ „za narod“, ustane iz kreveta, rastegne si ukočene mišice, odjene se, pogosti se, i naloži kočijašu neka potjera konje u grad, jer da ima da „uredi“ poslove.

Gazda Mate, patriot, stanovao je u raskošnoj i u dobnoj „villi“ izvan grada, gdje se on svake godine lađao.

Za vrijeme vožnje mrmljao je ljutito gazda Mate: „Dat ću ja tim lopovima, tim huljama; ne plate li mi odmah sav dug, kojega mi duguju za najam, dat ću ih strpati u tamnicu. Ja ću vam dati, propalice, lopovi! Zar mislite sa mnom imati posla, je l' te . . . ?!“

Dodje i u grad. Prodje kroz divne, široke ulice. Zatim zadje u tjesne, vlažne, smradne, tamne, slične grobnicama.

— A-a, tu smo! — usklikne.

Udje u jedan gnjusni dvor i popne se uz stube. Udje u stan otvorivši nasilno i prkosno vrata. U stanu je vladala bijeda, gola sirotinja, pustoš i zagušljivost.

— Gdje je majka — zaviče videći skup garave i krčljave djece upalih i blijedih obraza.

— Majka je išla tražiti posla; nastoji svakidano, no ne može ga naći; a nemamo kruha, gladni smo — odgovori najstarije dijete.

On lupne i pobjegne, mrmljajući: „prave živine . . .“

— Uvijek ista svirka: gladni su, majka nema zarade itd. No dati ću ja tim svinjama, dati ću ja tim živinama. A ovaj put vam stari Mate ne će oprost . . . Nema? Nek stvori i nek mi dade, nek mi, plati; da je barem mlada, lako bi se mi pogodili, našao bi ja rada udovici, ali ne valja, a meni se hoće svježja roba . . .

Veličanstveni pogreb Andrea Costa.

Kako smo već javili, umro je veteran socijalne demokracije u Italiji, Andrea Costa.

U subotu mu je bio pogreb. U 9 sati savili mu truplo u staroj crvenoj zastavi Internacionale, koja nosi od Coste sastavljen nadpis: „Djelu živjeti, u borbi umrijeti“. U 10 sati prije podne bio mu sprovod: povorka je pružala sliku neopisive veličanstvenosti: dug i veličanstveni val naroda, koji je mjerio preko 2 kilometra. Svi dućani bili su zatvoreni. Bilo je zastupano 275 socijalističkih općinskih upraviteljstva sa zastavama, radničke organizacije, stranačko vodstvo, socijalistički zastupnici, težačke sve organizacije, konfederacije Rada, predsjednik parlamenta Marcora, delegat republike San Marino. Računa se da je sprovod brojio 10.000 ljudi, a to sve u jednom malenom gradu, u Imoli!

U ime stranke govorio drug Bissolati i Galli, u ime slobodnih mislilaca republikanac Mazza; a u ime parlamenta Marcora.

Pred njegovim se lijesom poklonila i buržoazija, u počast krijepesti našeg Coste. Kasno već o gnjila buržoazijo, ti, koja sada pripoznajesh njegovu vrijednost čovjeka i građanina, ti, koja si negda u tvom reakcionarnom bijesu patnjom tamnice mrevarila tog apoštola jedne Ideje, koja nije no ideja socijalne pravde, mira, ljubavi, ljudske solidarnosti i bratstva.

Pop i buržoa razgovaraju se na uglu ulice. Reče debeli gospodin:

— Prijatelju, moguće, da se ponovno dodje do rata radi Maroka. Ima previše ljudi na svijetu!!

Radnik (mimoidući): da, da; na primjer, vi dva

Kako je bilo prije 3 hiljade ljeta?

Jedan pisac papirosa iz vremena glasovitoga egipatskoga kralja Ramsesa drugoga prikazao nam je svom naivnošću opisan način radničkoga života u starome Egiptu. Taj papiros spada tamo nekih 1300 godina prije Hrista, te bi prema tome bio najstariji pismeni dokaz o gospodarskom položaju proletaraca za vladavine silnih faraona. U papirosu piše:

„Nakon što je pekar hljebove umijesio meće ih u vatru. Dok on drži glavu u vratima peći, drži mu jedno dijete noge, jer on treba da samo krivo zahvati rukom i eto ga pao je u plameni žar.“

Kovač stoji jedva dišući kraj ždrijela velike peći. Njegove su ruke kao krokodilska koža, te ima strašan miris kao po ribi.

Kamenorezac traži svuda rada, pa kad se je mnogo naradio pada polumrtav na zemlju rastrgane kičme i koljena.

Brico brije sve do noći. Samo tijekom ručka može da se malo odmori. On ide od ceste do ceste, od ulice do ulice, od kuće do kuće — tražeći svuda posao i umarajući svoje ruke, da napuni svoj želudac poput pčele, koja nema druge hrane nego onu, što si ju sama stvori.

Brodar plovi po debelu moru da zaradi koricu hljeba. Kad je snaga njegova tijela od velikoga veslanja istrošena, kad su ga muhe od zore do mraka dostatno namučile — sretan je da se barem za časak može navratiti u svoj dom. No tek što je došao kući već mora opet van.

Poljodjelac proživljuje svoje dane usred svojih životinja. On se muči za svoju hranu, kuha na otvorenome polju, te je odjeven u grubo i teško odijelo. Iz vana trpi iz nutra pogiba. On je poput lancem vezan na zemljište, te ako pokuša da se oslobodi te da ostane kod kuće i da se odmori, to ga počne gazda da lema i tjera iz svoga doma.

Tkalac radi u nadnici i njegova je sudbina najžalosnija. Njegova su koljena uvijek pritegnuta sve do prsiju. On ne uživa zraka u slobodi. Zbude li mu se, da jednoga dana ne satka toliko koliko mu je opredijeljeno, to ga svežu čvrsto kako se papiros veže. Samo onda ako dade stražaru kruha, smije da vidi malo danjega svjetla.

Muškarci zaposleni kod pranja rublja uvijek su zgrbljeni na obalama u neprestanoj blizini krokodila. Neprestano uronjuje njegova ruka u blatnu i masnu vodu.

Vijesnik pravi svaki put, kada se otpućuje u strane zemlje, oporuku, jer je tako uplašen od divljih životinja i Azijata. Povrativši se u Egipat ide u svoj dom. No tek što je došao mora opet na put. Njegov dom samo ga je još više ražalostio, to je bio skoro sretan, da ga može opet ostaviti.

Zidar je podvrgnut svim vrstima bolesti. On je izložen vrućim vjetrovima, kada vezan u korpi slika i pravi ornamente na zidovima. Njegove se ruke istrošuju velikim radom, njegovo je odjelo u krpama. On živi u blatu i pere se jedanput dnevno. Kad je zaslužio svoj kruh ide kući i tuče ženu i djecu.

Radnički masni profiti.

Rudnička nesreća. U Hausham (Njemačka) zasula se na 22. sieč. galerija jednog rudnika. Platila životom dva radnika. Jeftino meso.

Eksplozija. New-York. Na 22 siečnja. Usljed eksplozije dinamita u tunelu palo je žrtvom 15 radnika. Tijelese su podupno razderana i iskomadana. Uvijek radnici!

Željeznička nesreća. U Toronto (Sjev. Amerika) poginulo je 30-40 radnika pri željezničkoj nesreći. Tako je to u ovom društvu! Pogibaju oni, samo oni!

Lijep je svijet, bogami, ali za radnika je gorak i čemeran.

Uspomena na jedan revolucijonaran dan.

22. Siječnja ove godine, navršilo se pet godina, odkad je po svoj Rusiji buknila revolucija. — U historiji klasne borbe, taj je dan zapisan krvavim slovima, — zapisan je krvlju onih stotina palih ljudi, žena, staraca i djece, koji podjoše sa slikama carevim i svetaca pred dvor imperatora, da ga mole, da im dade slobodu

Kad su se u masama približili rimskoj palači, dočekaše ih taneta iz pušaka divljih kozaka

To je odgovor, „po milosti božjoj cara svih rusa!!“. Taj dan je odjeknulo po svoj Rusiji: „U smrt, za slobodu!!“

I nema dna bez žrtava. — Za nas proletarce je taj dan važan, za to, jer je to bio početak klasne revolucije. U 122 grada, u mnogim rudokopima, na 10 željezničkih linija; prestao je proletarac raditi. Svuda je bilo krvi

Pet godina je preteklo, od tog znamenitog dana, pet godina borbe, kakve u istoriji internacionalnog radničkog pokreta — nema ravne.

Palim borcima slava, a boreće se prate vruće simpatije proletarijata čitavog svijeta.

Crni Kinematograf.

Opet gnjusni pop. U Monteleone uapšen je radi živinskih čina jedan pop imenom Don Nikola D' Ambrosio pok. Ramualda, 45. god. star, Cessaniti. Odavna je bio poznat kao ženskar i bludnik. U svom mjestu silovao i obesčastio mladu djevojku, a stvar je ušutkao . . . skupim novcem.

Više je dana rabio u svojem stanu desetgodišnu djevojčicu Giuseppinu De Leo, i s njom je utajivao svoju svinjsku putenost darujući joj slatkiša, konfeta i para. Na 17. siječnja dijete je kazalo majci, što joj je pop učinio. Liječnik, osim što je našao nevino dijete oskvrnuto, našao je zaraženo jednom gnjusnom bolešću, kojom je bolovao pop.

Svjetina je htjela raskidati infamnog oskvrnutelja, no spasili su ga karabinjeri.

Izvadak iz rimskog „Avanti-a!“ br. 19.

Pop ubojica. Pred rimskim protnim sudom ima ovih dana započeti parnica proti popa Alfreda Adorni. On je ubio starog župnika Konstancija Constantini-a, te inž. Arvedia. Ubio ga u njegovom stanu, stavio ga u postelju i oteo župnikovo zlato i novac.

U Macerati zatekao je remeta — inače klerikalac — iza oltara popa župne crkve u spolnom zagrljaju sa jednom lijepom ženom. Remeta je brže bolje istjerao „griješne“ ljubovce iz hrama gospodnjega

Mogli bi svaki put donijeti po koji uspjeti film iz života crne armade, naravno uz dokaze, što mi uvijek i svagda činimo. No držimo, da je grehota trošiti utaman dragocijeni prostor lista; mi trebamo propagande; a napokon imamo boljih sredstava za dokazati trulež ove družbe.

Napokon . . . imamo obzira i napram želudcima naših čitalaca.

U „lijepom“ i „svetom“ kapit. Društvu.“

U samom Chicagu god. 1909 počinjena su 162 samoubojstva. U većini slučajeva nije se moglo saznati kako se samoubojice zovu i odkuda su, ali po njihovim praznim džepovima moglo se je ustanoviti, da pripadaju radničkoj klasi i da ih je bijeda u smrt otjerala.

I dok tako nevolja jedne goni u smrt, druge u kradju, treće u pijanstvo iz očajanja, dotle bogatuni u gradu Chicagu troše na same zimske gozbe i balove četrdeset milijuna dolara! A crni američki gavrani razne farbe vele, da je to božja volja. Oni nepravdu trpaju na ledja bogu. Oni su žandari kapitalizma, barem američki popovi sviju vrsta.

Na drugoj strani umorstva.

Ubije li ko čovjeka za oteti mu novac ne ulazi ga tu slab odgoj i razbojstvo već privatno vlasništvo, jer imaš li zlata možeš i bez da pomakneš prstom — živjeti u ovom lijepom svijetu, koji ima sunca i cvijeća i slatcima, ali samo za neke, dočim drugima nudi desolantnu i zagušljivu radionu, suhi kruh i tamu neznanja.

Bajke o koncu svijeta.

Kažu babe-mudraci, da će na 19. svibnja ove godine biti sudnji dan.

Naime kažu astronomi da se svakih 75 godina približava zemlji zvijezda repatica Halleyeva. Ta će se zvijezda najviše približiti zemlji na 19. svibnja, a biti će udaljena malenkost od 23 milijuna kilometra!! Jedni kažu sa sjegurnošću, da se ne će ništa osobita zbiti; neki pako, oni koji pišu u novine koje žive od senzacionalne čežnje čitalačke publike — da ćemo se svi ugušiti „ako“ se atmosfera te planete (t. j. plinovi koji okružuju tu zvijezdu dotakne naše atmosfere.

Babe već gataju o ratovima, o kugi, o pošastima, kao da smo u srednjem vijeku; dok drugi — gospoda — vragoljano i šaljivo vele: uživajmo, zabavljajmo se, jer, jao, neće više biti svijeta za živiti i uživati! Požurimo se, ta živjeti je lijepo na ovom svijetu, a to mi hoćemo.

Bili živi, pa vidjeli: na 19. svibnja biti će kao uvijek: gladnih, zdvojnih i sitih i veselih . . .

Sitne vijesti.

— U dalmatinskom saboru igraju se pacijaci opstrukcije, uz buku zvonjenja i lupanja, te je vjerojatno, da će vlada raspustiti sabor e da gospodi prištedi nepotrebno glumljenje. Tako će izbornu reformu odgoditi u nedogledno vrijeme. Tako tobožnji patrioti namjerno i proračunano varaju narod i okradaju ga za njegovo pravo!

— Socijalističko radništvo u Braunschweigu (u Pruskoj) demonstriralo je za opće pravo glasa. Policija golim sabljama jurišala na radnike. Mnogo je ranjenih, među kojima nekoliko žena i djece.

— Policijsko barbarstvo izazvalo je u gradu veliko uzbuđenje.

— Rijeka Sena, na kojoj leži i Pariz, uslijed prekomjernih kiša strahovito je nabujala. Pariške su ulice poplavljene. Štete su silne. Najgore prolaze dakako proletarci, koji su ostali bez kruha i kućišta.

— U ponedjeljak u večer, povodom otvorenja ugarskog parlamenta održali su socijaliste velike skupštine. Nakon skupštine podjoše radnici u masama ulicama kličući općem, jednakom pravu glasa. Demonstracije su ovaj put svršile bez krvi, jer policijoti nisu „uredjivali“.

— U Eisenachu (u Njemačkoj) izabran je zastupnikom socijalni demokrat drug Leber sa 10.181 glas. Sve buržoaske stranke, pa i slobodoumnjačka, bijaše u bloku, ali socijalizam je ipak pobijedio.

— „Slob. Riječ“ od utorka opet nosi grozних nepodopština knjaza-tiranina Nikole crnogorskoga. Vrije u Crnojgori!

— Poplava u Franceskoj, koja je haračila u mnogim krajevima, malo po malo popušta. I one prekomjerne kiše su prestale.

— Kapitalisti imadu sve, uživaju svoj život. Što im dakle fali?

— Fali im samo srca i duševnosti.

*

U kapitalističkoj družbi.

Neki otac ulazi u sinovljevu spavaću sobu. Biti će oko 11 sati u jutro. Videći odraslog sina gdje još spava, usklikne:

— Još ležiš u svojoj postelji, dočim tvoj otac puši već treću cigaru! . . . Pazi, da budeš do dva sata na objedu.

Iz pokrajine

Šibenik.

Naši težaci-nadničari. Kao da ne vide kod vlastitih očiju, kao da ne čuju na vlastita uha, da se slogom sve može, a neslogom ni iz kuće. Radništvo kod nas, kako je poznato, kako žive, da ne može gore, jer je pripušteno na milost i nemilost poslodavcima. Ali u neku ruku prema težaku-nadničaru radnik caruje samo kad ima rada. Naš težak-nadničar radi godišnje popriječno kad najviše ima rada, do 200 dana, ali izračunati u srednje, može da radi 180 dana godišnje. Svaka nadnica popriječno može iznositi K 2.40, to godišnje iznosi K 432. Dakle 432 krune mora mu biti dosta za nabaviti sve obiteljske potrebe, a od toga, ako nema vlastite kuće, mora plaćati stanarinu za kakovu mirinu najmanje 10 kruna mjesečno, to je 120 kruna godišnje, tad mu neostaje već ciglih 312 kruna za sve ostale kućne-obiteljske potrebe. To bi nekako dolazilo dnevno po 85½ helera.

Što se može učiniti sa sličnom nadnicom, koja ne iznosi ni podpunu krunu na dan? Pa jeli se je čuditi, da takav čovjek postane tat, zločinac, samoubojica i slično?

Takovo mu je življenje, ako je zdrav sa svojom obitelji, ali ako se razboli, nema od nikoga pomoći, već se oslanja na općinu, koja je dužna, da mu barem u bolesti pomože. Ali se i više puta dogodi, da ga isti općinski „oci“ odbiju, pod izlikom, da se može i sam pomoći!

Pa je li se čuditi ikakvom zločinu u sličnom življenju? Gdje su oni veliki rodoljubi i kričipetri, što se ne postaraju, da poboljšaju stanje ovim sirotama? Ali zaludu da od njih tražimo išta; jer su baš oni, koji ga bacaju u ovaku mizeriju.

Dakle, vi težaci-nadničari, vrijeme je, da se prenete oda sna, te složno povedite borbu za poboljšanje svojeg kukavnog stanja.

Ko pogodi, kojim će se zanatom baviti likapijatinović Kulić poslije nego današnji općinski oci panu žrtvom metli ogorčenog pućanstva, i koje će stranke tada biti, dobit će na dar dva broja „Glas malog puka“, u kojima će naći biografijsku glupoga pućišćanca (priče o rasparanim gaćama i katastrofi Medićeve karijole).

Za olakšati pogagjačima posao treba prije svega istaći, da je taj „gospodin“ — sada od neko vrijeme krčmar — Candrina kriterija, Krsiteljeve naobrazbe i Drezgine odvažnosti, i da je član glavnog odbora za nadziranje profesora šibenske realke.

Odgonetke, e će morati krasti za živjeti, ili, u najpovoljnijem slučaju, vratiti se u Prominu, pasti kože i kupiti gjubar, ne giltaju, jer mu to već davno bijaše prorokovano i jer je to nešto sasma prirodno.

Kavana Zanchi ne drži našeg radničkog glasila „Glas malog puka“, premda je u najvišem broju posjećuju sami radnici.

Apelujemo na svijesno radništvo.

Naš list će se otsle prodavati u papirnici gospodina Jurja Grimani.

Jedna „perla preziosa“. Gosp. Baumajster David, koji uprav živinski postupa sa radnicima, naredio na 28. siječnja, da se imaju razdijeliti komadi švelera. Bilo je u sve 170 komada. Pošto nije bilo moguće obaviti posao u kratko vrijeme, kao što je on to tražio, jer se imalo krcati, iskrcati, prevoziti i razdijeliti, stao je da huli na najprostačkiji način, da ne bi najgori divljak: j boga dalmatinskoga. socijalističkoga; kurve svi do jedan; mars, j !! itd. itd.

Neka se taj vucibatina kani takovih uvrijeda i izazivanja. Mi smo poštteni radnici, mi pošteno zaslužujemo svoj tvrdi i suhi hljeb, pa neka nas ne gnjavi i ugnjetava, jer i ustupljenje ima svoju granicu. Neka ne psuje, jer bi — dogodili se što slična drugi put — morali postupati. Nek pazi, da smo mi organizirani, pa bi mogao šikati iz Šibenika, kao što je pobrusio pete tirančić Milić, ta zvijer od čovjeka!

Naš je glas uvažen onamo u Trstu, znaj ti gonjače!

Dubrovnik-Gruž.

Oluja i jugovina. Ovdje je nekidan bijesnila takva jugovina kakove se niko ne pamti. U opće je u čitavoj Dalmaciji, zatim u Arbanaskom primorju, u Sredozemnom i Sjevernom moru bijesnile oluje i mećane naneseći golemih šteta svuda.

I kod nas je bilo strašno, e da ne rekнем možda najstrašnije. Strahoviti, gordi valovi, visoki kao lerda, hitale se svom žestinom, ko u jurišu, preko visokih gradskih zidina, bacajući svoje more do trga.

Početak napredka našega grada. Do mala biti će Dubrovnik spojen električnim tramvajem. Već se sve utanačilo, a ovih dana ima dotična tvrtka, da započne sa radnjom.

Svakako nas to veseli, jer će to biti preduvjet napredku i razvoju našega grada, a mi smo, kako je svakom dobro poznato, naprednjaci u pravom smislu riječi.

Ovdje odbor sakuplja prinose i radi za podignuće spomenika, kao našem vrlom i neumrlom Dr. Baldu Bogišiću, našem sugradjaninu, koji si stekao slavu svojim znanjem i plemenitim radom.

Ovdašnja „Prava Crvena Hrvatska“, organ frankovca, nekako se sumljivo zauzimalje za knjaza Crnogorskoga, tog razbojnika i zlotvora. Valjda bi vam Stražičić znao kazati zašto . . .

Dučani se nedjeljom drže otvoreni i preko propisanog sata. Mi smo već jedanput to ožigosali, a sad nam ne ostaje drugo već sažaliti mlahavost i mrtvilo naših trg. pomoćnika, koji još ne znadu, da su radnici i da pripadaju klasi izrabljenih, a ne izrabljivača . . .

Drniš.

U drniškoj staciji nalazi se neki Mile Tomić, kome titula ne znademo, ali njegovo postupanje prama službenicima dobro nam je poznato, a koje je po feldvebersku. Neka isti ne misli, da ima pred sobom rekrute na placu, i neka se kani takovog postupanja, jer službenici željeznice nijesu radnici u rudokopu, i mislimo

ANTE RADIĆ

☐ SPLJET ☐

Najveća dalmatinska zlatarija

Trg voća (Gradska vrata na obali).

Ilustrovane cijenike šalje badava.

da bi bolje bilo, da se povratio opet na svoje staro mjesto, u rudokop, kao radnik, jer bi postigao tamo bolju karijeru. Upozorujemo istoga, neka se kani tog postupanja, drugačije, doći ćemo sa drugim materialom, koji mu ne će najbolje prijati.

Gradske vijesti.

Općinska policija osudjena! Napokon! 1. tek. držala se rasprava u ovom sudu protiv općinskog redarstva uslijed divljačkog napada na talijanskog mornara Recapito. Na ovoj raspravi bilo je zanimivih upada od strane redarstvenog branitelja Dr. Harlovića, koji je naveo glupih viceva osvrćući se na pokojnog Agostina, koji bi uvijek svojevremeno u zatvoru vikao, da ga se bije, te nadalje kaže, da ima slučajeva da bi nekoji građani išli kod Vidovića da se zamažu sa modrilom po životu, e da mogu dokazati da su bili prebijeni od policije! Pošto je ovaj njegov izlaz bezobrazan, rada bi smo i njega vidjeti onako otangana od bubataca svojih krvoločnih klijenata. Dr. Škarica, branitelj napadnutog Recapita, bez obzira, istakao je istinito i razložito neljudsko ponašanje ovih divljaka prema građanstvu, zahtjevajući, da se ovom barbarizmu jednom stane na put.

Sudbeni je dvor dakle priznao krivicama općinsku policiju, te je izrekao sljedeću osudu:

Kudrić Luka osuđen je na 1 mjesec zatvora, Ilija Pletikošić, Šime Ruščić i Josip Kanoet po 25 dana zatvora svaki. Nadalje osuđuje se, da se oštećeniku Recapitu plati K 56 za nesposobnost na rad; 100 kruna za pretrpljele boli i 40 kruna za branitelja. Suvise ostaje slobodno oštećeniku Ricapitu za njegove daljnje zahtjeve obratiti se civilnom sudu.

Proti ovoj osudi 4 kozaka predali su utok ali mogu sasama lako dobiti i više, jer su blago osuđeni. Državni odvjetnik suviše uložio je tužbu protiv redaru Ivanu Kiti (br. 27) i Ivanu Periću radi divljačkog napada i radi krivog svjedočanstva, koji će se držati pred porotnim sudom.

Vidićemo sada, da li će naša revna općina zadržati u službi takove divljake. Vedremo...

Veliki Internacionalni radnički ples koji je bio u subotu, uspio je krasno na potpuno zadovoljstvo. Dvorana „alle Procurative“ bila je dupkom puna, tako, da se je teško moglo i plesati; ali našim mladim drugaricama to ništa nije smetalo, dapače u licama sviju čitalo se je zadovoljstvo i veselje, te su se bacali s korjandolima, zabavljale se s umorističkom poštom it.d. U sred dvorane vijala se je crvena revolucionarna zastava, pod kojom se je svaki divio. U velikom je broju bio posjet krabulje, a osobito je zabavljala posjetioce jedna grupa „Pierota“. Sakupljeno je istodobno nešto u prilog našeg lista. Glede financijskoga gledišta, ispala je lijepa svota, za svrhu već poznatu. Svi oni, koji su bili zapriječeni, da prisustvuju plesu, poslali su svoj obol do napokon i iz Šibenika, na što priredjivački „Odbor“ zahvaljuje svima.

Čujemo, da se sastavlja priredjivački odbor za jednu zabavu s plesom u korist našeg lista, a ako ne bude zapreke glede dvorane, ista će se držati u prvu subotu poslije p. korizme t. j. na 5. Ožujka t. g.

Krivnja je općinske uprave. Ipak jednom stalo se na kraj divljaštini surovih i neodgojenih policijota. Mi smo više puta podigli glas radi ruskih sistema, s kojima se služe u tamnici, ali uzalud. Našlo bi se „N. Jedinstvo“ — organ one općine, koja drži te živine-čobane, — vjerujući onima, koji se tako lako lažno zaprisegnu, — i reklo bi, (o nedostojno!), da nije istina

Na naše su ljude busijaški i vampirski navalili, izlemali i izranili ih sabljama tik samog društva, zatim su bili na temelju njihovih bez-

dušnih i glupih svjedočanstva — jošte osuđeni. Mogli su radnike sve poklati — i opet bi oni imali pravo, jer su u pijanom stanju vršili „zakon“, tukli su u ime zakona.

U tamnici su tukli i torturirali radnike. Proti njima se povela i „istraga“, ali nije se vjerovalo poštenim radnicima, već tim pokvarenim i alkoholističkim policijotima, koji se krivo zaprisegнули. Radnici su morali biti izlemani do krvi za biti — uzeti u obzir.

Zatim nam je poznato, da su policijoti u veoma tijesnom i intimnom odnošaju i vezi sa izvjesnim „finim“ uličarima; tako smo vidjeli nekidan g. Labrovića gdje je Vrcanu slatko i prijazno stiskao ruku, kao brat bratu! zatim nam je poznato, da ovi elementi i smutljivci uživaju zaštitu od — općinskih inkvizitora.

Općina je za sve kriva i odgovorna.

Na obali se utaborila jedna panoramska baraka. Izložila jednu sliku, gdje prikazuje rusko-japanski rat. „Slikar“ te slike prikazuje popa sa krstom u ruci, gdje kao lud navaljuje na „neprijatelja“: na japance. To nije lijepo prikazati; jer je Krist rekao: „ne ubij!“ Dočim tu pop vodi ljude u pokolj protiv ljudima, koji tim ruskim težacima i radnicima nisu ništa na žao učinili; već jedino zato, da osvoje bogate rudnike za eksploataciju ruskom kapitalu. Zatim nije lijepo i stoga, što su rusi bili hametom potučeni i poraženi u tom ratu. I ako je istina da popovi blagoslivlju bajunete, opet ne bi se imalo izložiti takove slike.

„Jedinstvo“ veli, da nije dopušteno pisati o knjazu crnogorskom, pa ni dokazima, pa ni istinu!!! Ali međutim česke, njemačke, hrvatske, mađarske, talijanske itd. socijalističke novine pišu i . . . komentiraju.

Pop smutljivac. Jednu grupu šegrta, koja je bila taman izašla iz obrtničke škole, slijedio je don Marko Kaludjera sve do Šperuna. A znate li zašto? Jer je ta grupa pjevala radničku himnu i marseljezu! Uz put je psikao pjevačima, a na Šperunu je stao i tući djecu Lijepo, bravo!

Željezničarski radnici moraju raditi u aršenalu u potoku vode. Toliko se brinu gospoda za radnike, da im ne daju ni pristojnu radionicu, već se u vlazi moraju razboliti i nastradati. A da nije strah pred organizacijom i socijalistima još bi i gore s radnicima

Bolesnička blagajna. Prevladava mi je među organiziranim radnicima, da se što konkretna poduzme za osvojiti blagajnu, budući da je nesnosno dalje štetiti. Bili smo je već osvojili, ali drugi put, nadamo se, niko se ne će usuditi ignorirati rezultat izbora i ustoličiti kome-sara

Agitaciju ćemo razviti čim prije. Na rad, dakle!

Radi Ferrera. Na stranačkoj centrali u Beču leži članak o bezdušnim osudama naših drugova radi demonstracije za Ferrera, koje nije ni bilo. Drug Dr. Victor Adler i Ferdinand Skaret, videći da se radi o znatnoj stvari, traži još ova razjašnjenja: koji su bili svjedoci protiv radnicima, i paragrafi, na temelju kojih su naši drugovi bili onako drakonski i barbarski osuđeni.

Svaka strukovna organizacija mogla bi nam svaki put pružiti po koju sitnu vijest ili bilješku, koja se dotične tiče. Tako se činilo jednoč, a tako bi list postao zanimivijim i potpunijim. Dakle upozorujemo inteligentne.

Vlaj iz Mojanke. Drugovi moji, držim, da će zanimati građanstvo čuti ovu o spljetskim gadarijama. Jedan vlaj zagorac iz sinjske krajine zapita „veleučenog“ gosp. sarzenta, može li doći u policiju, ali da ima još malo uzorati, pak da bi došao. Sarzent mu odgovori: možeš uzorati, pa dodji, (donesi koga tukca! op. slag.) ne boj se, bit će mjesto za te.

Evo, koju vrst ljudi uzimlju u policiju, Ovima se daje montura i sablja, pa nek bahato, nezgrapno i brutalno „vrše“ zakon, i da „po zakonu“ biju i lemaju, a bez da znaju što je zakon; (dosta da znadu špijonirati po varoškim konobama samo da se muke naložu. op. sl.) Zatim će sklopiti poznanstvo sa Vrcanom, Andjelom, Jedličkom & cons., pak nek oni tepistički tuku i boxiraju sve u šesnajst, uz vrhovno pokroviteljstvo vlaške opć. „garde“. Vaš drug
Radnik.

„Vojvoda“ općinske policije na raspravi, o kojoj na drugome mjestu pišemo, bio je pozvan kao svjedok, i zanijekao sve što se dokazalo o barbarizmu svojih redara. Ali izričiti mu je dokaz osuda, te usljed ove mora i on biti tužen za krivo svjedočanstvo. Nek se izčisti laživce iz redarstva. Naš Dr. Vice, otac ovakovoga redarstva, morao bi se poslije ove osude uvjeriti, sa kojim živinama ima posla, te ako je pravedan iskren i pošten čovjek, morao bi vršiti pravednu dužnost odalečivši i gorirečenog iz općinskog redarstva!

Moramo ovako pisati.

Radnici! Drugovi! Jesenas i zimus — kada su duže noći te se više čita — agitirajte trostrukom snagom i širite socijalističko novinstvo i književnost. Na polju agitacije valja uvijek raditi, a naročito u jesen i zimu. Sjeme, koje sijemo pomoću novinstva i književnosti, jest: znanje i radnička klasna svijest.

Konopari neka ne putuju ovamo, jer je ovdje pokret.

International Phono Kinematograph

„EDISON“

Petak, subotu i nedjelju - Venerdì, Sabato e Domenica

Program:

- I. Rijeka-Opatija (iz naravi)
- II. Majmun gospodina doktora (komično)
- III. Gusareva ljubovca (drama)
- IV. Svjetski lopov (komično)

Programma:

- I. Fiume-Abbazia (dal vero)
- II. La scimmia del Dottore (comico)
- III. L' amante del Pirta (dramma)
- IV. Il ladro mondano (comico)

Naš list prodaje se u glavnom apaltu gosp. CVITANIĆA u Spljetu.

Corano Frua
brijač == barbiere
Ulica Baščuna - Via del Bastione
Preporuča svoju moderno uredjenu i s dobrim silama snabdjevenu brijačnicu.
Raccomanda il suo moderno salone da barbiere.